

Analyse

EU og den Russiske Informationskrig

RIKO | PUBLIKATION nr. 01 / 2025

af Peter Kolby

En del af serien 'Fred Under Formandskabet'.
Med støtte fra Europeanævnets

Version 1.0 - September 2025

Om denne publikation

Nærværende publikation er den første af i alt fire udgivelser fra RIKO med støtte fra Europanævnet, der sætter fokus på aktuelle spørgsmål om EU og det danske formandskab. Hver publikation samler faglige analyser fra RIKOs eksperter og et kort interview med en ekstern forsker for at belyse status, modfortællinger og handlemuligheder.

Denne udgave fokuserer på EU og den russiske informationskrig — herunder EU's muligheder for at imødegå udfordringerne ved desinformation og udenlandsk informationsmanipulation og indblanding. Analysen gennemgår centrale narrativer, kanaler (bl.a. proxy-aktører og AI-skabt indhold) og eksisterende modtræk samt peger på yderligere politiske og samfundsmæssige greb.

Publikationen indgår i en serie om fire temaer:

1. **EU og den russiske informationskrig**
2. **EU som aktør i Arktis**
3. **EU og Israel**
4. **EU's sikkerhedspolitik**

Det er RIKOs hensigt, at publikationerne kan tjene til oplysning og inspirere til en ærlig debat – i denne analyse, om den ofte undervurderede trussel fra fremmede staters informationskrig mod EU. Truslen underspilles desværre ofte med argumentet: “Det gør vi (EU) jo også” — som om “vi” dermed er lige gode om det. Der er brug for løsninger, og her kan EU bidrage til gavn for alle medlemsstater.

Med ønsket om en åben og ærlig dialog om status quo.

God fornøjelse!

RIKOs Bestyrelse, September 2025

RIKO

Dronningensgade 14
1420 Kbh K

E: riko@riko.nu

T: +45 2386 3363

Forfatter: Peter Kolby

Design and layout: Slipström (www.slipstrom.com)

Redigering: Kristian Svendsen & Julie Nørgaard

Vi takker RIKOs råd af eksperter for kommentarer undervejs, samt ikke mindst RIKOs fantastiske gruppe af frivillige researchere.

Om forfatterne

Peter Kolby er M.A. i internationale relationer fra det tyske Andrassy Universitet i Budapest med speciale i Central- og Østeuropa, herunder med særligt fokus på Rusland, OSCE og EU integration. Han er desuden cand. ling. merc. i tysk fra Aarhus Universitet 2020.

Med støtte fra

Publikationen er udarbejdet med støtte fra Europeanævnet. Ansvar for indholdet påhviler alene forfatteren og afspejler ikke nødvendigvis Europeanævnets synspunkter.

Om Rådet for International Konfliktløsning

Rådet for International Konfliktløsning (RIKO) er en udenrigspolitisk tænketank som arbejder med internationale konflikter og deres forebyggelse, løsning og fredsopbygning.

Vores vision er en verden med bæredygtig fred, hvor internationale konflikter forebygges og løses uden vold.

Vi omsætter anerkendt dansk og international forskning til handlingsorienterede analyser, udvikler engagerende oplysningsmateriale målrettet den danske offentlighed og tilbyder konstruktiv rådgivning til danske beslutningstagere i aktuelle udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål.

RIKO er et koordinerende medlem af det danske Netværk for Konfliktforebyggelse og Fredsopbygning/Network for Conflict Prevention and Peacebuilding (CPPB) samt medlem af det internationale netværk Civilsamfundsplatformen for Fredsopbygning og Statsopbygning/Civil Society Platform for Peacebuilding and Statebuilding (CSSPS).

Læs mere på www.RIKO.nu

EU & Den Russiske Informationskrig

Den russiske informationskrig intensiveres til stadighed

I arbejdet med et emne så vigtigt som den russiske informationskrig og mulighederne for fred, er det afgørende at vide præcist, hvad man har med at gøre. Blot det at skrive denne publikation om emnet bliver et bidrag i en større hybrid konflikt, som for alvor har rodfæstet sig siden 2014 mellem Rusland og EU. EU står over for en enorm udfordring i håndteringen af den russiske informationskrig, og artiklen afsøger vigtige aspekter af informationskrigen og EU's muligheder.

Foreign Information Manipulation and Interference (FIMI): Begreb udviklet af EU, der dækker over en lang række informationsaktiviteter, herunder også desinformation. Begrebet anvendes om påvirkingsaktivitet - digitalt såvel som gennem fysiske personer.

Misinformation: Information, som ikke beror på fakta eller data. Den spredes utilsigtet af personer, som ikke er klar over, at den pågældende information er usand.

Desinformation: Systematisk og bevidst spredning af falske nyheder med det formål at skabe en virkelighed, som passer ind i et større narrativ og/eller manipulerer en gruppe for at vinde sympati eller polarisere selvsamme.

Russisk offerdiskurs og narrativer

Helt kort: Rusland anser sig som værende i en overlevelses- og værdikamp mod "Vesten".

Rusland har kontinuerligt siden 1990'erne opbygget et narrativ om, at nationen er under pres og angreb fra Vesten - nærmere bestemt NATO og i de senere år også EU.

De hyppigst forekommende argumenter tager udgangspunkt i:

1. at optagelsen af en række tidligere Warszawapagt-stater i NATO siden 1999 inddæmmer og truer Rusland;
2. at Vesten ikke respekterer Rusland og dets interesser og bekymringer i det postsovjetiske rum;
3. at Vesten søger at omstyrte Rusland kulturelt og åndeligt med bl.a. wokeness og
4. at fascismen er tilbage i Europa. Kreml bruger ord som (ny)nazisme, russofobi mv., altså retorik, som appellerer til russernes identitet og selvforståelse med det formål at vinde sympati.

Og her kommer desinformation ind i billedet. Hvor meget af ovenstående har en grad af sandhed i sig, og hvor meget er skabt til desinformation, som skal skabe illusionen af Rusland som offer og legitimere invasionen af Ukraine? Hvis Vesten er truslen og aggressoren, hvorfor føres der så primært krig i og mod Ukraine?

EU's udfordring er spredning af russisk desinformation regionalt og globalt om EU. Hertil kommer russisk informationsmanipulation og indblanding (FIMI) inden for EU. Den gængse - og faktisk korrekte - opfattelse af Rusland ift. Ukraine og dennes informationskrig er, at Rusland er aggressor. Konsekvensen er, at Rusland polariserer og vinder sympati ved at legitimere førnævnte narrativer gennem diverse kanaler f.eks. diplomater, proxy-aktører, sociale medier og 'falske' media outlets.

EU's læsning af den russiske informationskrig

EU står helt grundlæggende med den store udfordring, at Rusland systematisk forsøger at 1) underminere de grundlæggende værdier internt i medlemsstaterne gennem desinformation 2) øge polariseringen mellem den russiske og europæiske befolkning samt obstruere Ukraines og Moldovas bestræbelser på EU-medlemskab. Dette gøres ved at søge at påvirke folkestemningen i de to lande ved at frembringe usandheder om EU's intentioner og værdier 3) aktiv indblanding i europæiske valg.

EU's muligheder som aktør

Den russiske informationskrig mod EU, Moldova og Ukraine tog for alvor fart efter Ruslands annektering af Krim i 2014. Som svar herpå oprettedes i 2015 den såkaldte East Stratcom Task Force, der har til formål at imødegå russisk FIMI. Taskforcen står bag euvsdesinfo.eu, hvor formålet er at 'debunke' usandheder om EU, Ukraine og Moldova samt oplyse om desinformation.

På baggrund af EU's efterhånden omfattende erfaring med desinformation og udenlandsk indblanding, har man udviklet en 'toolbox' med en lang række indsatser til at imødegå udfordringerne. Af modellen fremgår det således, at der er fire hovedinstanser, der hver har en lang række muligheder for at håndtere desinformation og FIMI. Problematikken ligger dog i, at det fortsat lykkes Rusland at polarisere og splitte europæerne med desinformation.

Figur 1: EU's værktøjskasse mod informationsmanipulation i den russiske informationskrig: Et donut-diagram med fire indsatsspor—Situational Awareness, Resilience Building, Disruption & Regulation og EU External Action—der i en cyklisk proces forbinder overvågning og faktatjek med regulering, strategisk kommunikation og diplomatiske svar. Kilde: European External Action Service (EEAS), 2025.

Interview med Jeanette Serritzlev

- ekspert i informationskrig ved Forsvarsakademiet (FAK)

Hvad er Informationskrig?

Helt grundlæggende er det et spørgsmål om at påvirke, hvordan vi tænker og forstår samt ser på verden. Altså en samlet pakke af midler og metoder til at præge perceptioner, opfattelser og handlinger. Inden for EU er f.eks. Pravdanetværket og Euromore vigtige redskaber i den russiske informationskrig.

Hvad søger Rusland at opnå med sin informationskrig?

Helt kort så søger Rusland at svække os ved at splitte os. Det kan ske på flere måder. Det kan være i et langsigtet perspektiv, hvor man over tid søger at påvirke befolkningens opfattelse af EU, NATO og/eller forholdet mellem Europa og USA.

Er desinformation og FIMI sikkerhedspolitik i dag, og udgør det en risiko for os?

Ja. Hvis man vil forsøge at svække en modstander, kan man bruge alle midler i kassen. Men det første man griber er ikke kampvogne og fly – heller ikke fra russisk side. Så desinformation og andre påvirkningsaktiviteter har den fordel, at man måske slipper for at skulle bekæmpe modstanderne, fordi de ender med at bekæmpe hinanden. Derudover kan man vha. desinformation skabe splid og tvivl om, hvad der er sandt eller skabe mistillid til demokrati og medier. Og det har Rusland godt held med.

Hvorfor er det svært for EU at imødegå russisk desinformation og FIMI?

Det er det, fordi det går direkte i kamp med nogle af de demokratiske værdier, vi heldigvis værner om – ytringsfrihed og modstand mod censur. Nogle ting er løgn, og andre har grader af sandhed. EU risikerer nemt at blive beskyldt for at agere meningspoliti og reducere borgernes frihed.

Hvad er EU's største udfordring lige nu i den aktuelle informationskrig?

Den største udfordring, er det, der kommer til at ske i UA. Det er dimensionerende for EU mange år frem. Rusland har haft en vis succes med at præge stemninger i Europa, hvor vi ser russisk og pro-russisk desinformation – i nogle lande, mere end andre. Men ingen går fri. Et andet bekymringspunkt er også den nye administration i Det Hvide Hus, der synes at abonnere på visse russiske talepunkter. Vi kan derfor også observere en spill-over-effekt i vores europæiske informationsmiljøer.

Fremmer du ikke blot et europæisk syn/narrativ, der er lige så legitimt som det russiske?

Man kan altid diskutere, hvordan man ser på bestemte begivenheder, på historie osv., men når det er sagt, så er der også det, der er direkte løgne, som ikke er en synsning. Når man fra russisk side, siden invasionen, konsekvent har forsøgt at komme med løgnehistorier om, at Zelenskyj f.eks. har købt lystbåde i Europa eller Kehlsteinhaus i Bayern, og det så er påviseligt falsk – så handler det jo ikke om bias, men om sandt versus falsk. Men det er klart, at der altid vil være dem, der vil se mig som NATO-propagandist, alene pga. den institution, jeg repræsenterer.

Har Rusland ikke legitime grunde til at føre den her informationskrig?

Det er jo et synspunkt, men jeg køber ikke præmissen om, at en NATO-udvidelse er en aggression, eftersom vi er en forsvarsalliance. Det ved jeg godt en russisk politiker ville se anderledes på. Jeg køber heller ikke præmissen om, at det er Rusland, der skal bestemme suveræne staters ret til at blive optaget i alliancer. Og det er det, man accepterer, hvis man køber den russiske udlægning af, at UA ikke har ret til at blive medlem af NATO. Og der må man sige, det handler ikke om sandt eller falsk, men hvordan man ser på det internationale system.

EU frames ofte som aggressor i krigen pga. dets støtte til UA samt sanktionsregimet mod Rusland. Hvad tænker du om den fremstilling?

Altså sanktionsregimet er jo reaktivt, altså en reaktion på annekteringen Krim og invasionen. Er det et våben, som EU bruger? Ja, naturligvis. Men EU trækker det våben som reaktion på russiske handlinger.

Hvad er dit råd til læseren af denne artikel ift. informationskrigen?

Det er dels at huske det gode og fornuftige man har lært om kildekritik, det er at være opmærksom på, hvor man får sin information fra. Hvis det ikke er et medie eller person man kender, så undersøg, hvem eller hvad du har med at gøre, når du skal forholde dig til det, der står. Og endeligt, at spørge sig selv, om man er med til at informere, eller bidrage til informationsforurening.

Formandskabet kan understrege vigtigheden af handling

Det er vigtigt, at Danmark også sætter øget fokus på den russiske informationskrig, som udkæmpes i øjeblikket. Det er en krig, som ikke kun skal påvirke os her og nu, men generationer frem. Mange europæere gør sig ikke bevidste om omfanget af den russiske FIMI, og hvad de langsigtede planer med denne egentlig er. Rusland vil polarisere og manipulere med falske narrativer og historier samt influere medlemslandenes indenrigspolitik på den korte og lange bane. Omend uddannelse ikke er et kompetenceområde, kan Danmark med fordel understrege vigtigheden af et øget fokus på mediekompetence i uddannelsessystemet. Den russiske Informationskrig er sikkerhedspolitik, for den kan ændre dynamikkerne i EU markant, hvis den står ubesvaret hen.

Fremtidige udfordringer for EU

EU står foran en lang række udfordringer i og uden for medlemsstaterne..

En af de helt store udfordringer for EU er, at desinformation spredes så aktivt og hurtigt, som det gør. Den russiske FIMI er ikke blot løgne på nettet, det er også aktiv påvirkning og manipulation ved parlaments- og præsidentvalg i EU, i Ukraine og i Moldova. Det nye er dog omfanget af Ruslands aktive FIMI ved valg inden for EU bl.a. Rumænien og Tyskland.

En ny front, som EU skal forholde sig til, er Afrika. Her søger Rusland bl.a. at vende folkestemninger mod EU (og Vesten) ved at fremstille disse lande som imperialistiske. Rusland frames derimod som partneren, der anerkender afrikanske interesser, historie og kultur.

FIMI kan tage mange former. Den kan spredes hurtigere og er dermed sværere at 'kontaminere' og 'debunke'.

Omfanget af mennesker, der ukritisk falder for og deler AI-skabte billeder og historier, er bekymrende. Russisk desinformation i dag er også på dansk, på danske hjemmesider og sker gennem proxy-aktører.

Aktørerne spreder, vidende eller uvidende, russiske narrativer og propaganda under dække af alternative holdninger/narrativer i forskellige fora og på SoMe. Formelt set fordømmer proxy-aktørerne ofte - naturligvis - Ruslands invasion, men argumentationen indikerer det modsatte. Argumentationen framer bl.a. EU som aktuel aggressor i Ukrainekrigen og den, der ikke ønsker en diplomatisk løsning. Der er i proxyens analyser særligt fokus på frygt og konsekvenser som atomkrig og militær konfrontation med Rusland - altså påvirke os følelsesmæssigt. Endeligt frames krigen som en russisk forsvarskrig, hvor det er EU og NATO, der systematisk siden 1990'erne har optrappet konflikten. Det er derfor vigtigt at kunne genkende og gennemskue desinformation, når man møder den.

Sammenhold er løsningen

Den russiske informationskrig er en ny type trussel, der skal erodere det europæiske sammenhold indefra. Det er derfor en samlet udfordring, EU og europæerne står over for. Det bedste, vi kan gøre, er at være vakte og forholde os kritiske til det, vi ser og hører. EU kan kun fungere, hvis dets befolkninger ikke er polariserede og/eller manipulerede.

RIKO

Dronningensgade 14
1420 Kbh K

E: riko@riko.nu

T: +45 2386 3363

www.RIKO.nu